

BOSHLANG`ICH TA'LIM TIZIMIDA BILIMGA YO`NALTIRILGAN KLAVIATURA TRENAJORLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Nuraliyeva Feruza Abdusalim qizi

*Termiz davlat pedagogika instituti Informatika va uni
o`qitish metodikasi kafedrası o`qituvchisi*

Mustafaqulova Jasmina O`ktam qizi

*Termiz davlat pedagogika instituti Matematika va
informatika yo`nalishi 2-kurs talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida kompyuter trenajori va klaviatura trenajorlaridan keng foydalanilishi va ularning turlari haqida, ulardan samarali foydalanish, o'quvchilar klaviaturadan foydalanish tezligini oshirish uchun, fan doirasida bilimga ega bo'lishi uchun samara beradigan dasturli klaviatura trenajori foydasi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: kompyuter, klaviatura trenajori, elektron darslik, kompyuter dasturi, kombinatsiya, dasturiy vosita.

Bugungi kun ta'lim tizimi mohiyati va ko'rinishi bundan 10-20 yil avvalgi ta'lim tizimidan tubdan farq qilmoqda. Eski jihozlar o'rnini zamonaviy kompyuterlashtirilgan jihozlar egalladi. Darsning asosiy predmeti bo'lmish doska o'rnini bugungi kunda elektron doska egalladi. Bu rivojlanishga mos holda bugungi kun o'quvchisi ham zamonaviy kompyuter texnikasi va axborot texnologiyasi sohasidagi yangiliklarni kun sayin emas, balki soniyaning oniy birliklarida egallab ulgurmoqda. Hayotimizning har sohasida masofaviy ta'lim, elektron darslik, kompyuter trenajorlari kabi tushunchalarni ko'p eshitayapmiz. Bu esa kompyuter dasturlarining tinimsiz yangilanib, rivojlanib borishi hamda ularning ta'lim tizimiga jadal kirib borayotganligidan dalolat.

Ta'lim sohasida qo'llanilayotgan elektron darslik va qo'llanmalarni tarkibiga ko'ra quyidagi guruhlariga ajratish mumkin:

- Matnli elektron o'quv qo'llanmalar;
- Grafik elektron o'quv qo'llanmalar;
- Audio va video faylli elektron o'quv qo'llanmalar;
- Dasturiy vositalar va o'yin dasturlar.
- Kompyuter trenajorlar.

Bu turdagi elektron darsliklarning barchasi o`quvchilarning yoshi, malakasi va holatiga qarab tavsiya etiladi. Elektron darsliklarning ta`lim berishda qaysi turidan foydalanish kerakli to`g`ri tanlasna, ta`lim sifatiga katta samara beradi.

Misol sifatida o`quvchilarning bilimini rivojlantirishda klaviatura trenajorlarini qo`llash metodikasini to`g`ri tanlash, o`quvchilarning aqliy qobiliyatining ko`p tomonlama rivojlanishiga olib keladi.

Shu o`rinda klaviatura trenajorlarini mohiyatiga ko`ra quyidagicha turlarga ajratishimiz mumkin:

- ixtiyoriy kombinatsiyali harflar klaviatura trenajorlari;
- maqsadga yo`naltirilgan bosqichli klaviatura trenajorlari;
- o`yin dasturli ixtiyoriy kombinatsiyali harflar klaviatura trenajorlari;
- o`yin dasturli maqsadga yo`naltirilgan klaviatura trenajorlari va h.z.

Yuqorida keltirilgan klaviatura trenajorlari foydalanuvchini faqatgina kompyuterning klaviaturasida tez ishlashni mashq qildirish uchun yaratilgan bo`lib, ularning turlari foydalanuvchining yoshiga va holatiga qarab tavsiya etiladi. Masalan, yosh bolalar kompyuter o`yinlariga qiziqqanligi uchun o`yin dasturli ixtiyoriy kombinatsiyali harflar klaviatura trenajorlaridan foydalanishadi. Hozirgi kunda milliy va chet elda yaratilgan klaviatura trenajorlari juda keng tarqalgan.

Bu turdagi klaviatura trenajorlari o`quvchilarni o`ziga tez jalb qiladi, lekin harflar ketma-ketli ixtiyoriy tanlanganligi sababli o`quvchilarning biror fan yuzasidan bilimlarining rivojlanishida qo`llab bo`lmaydi.

O`quvchilarning klaviaturadan foydalanish tezligini oshirish bilan bir vaqtda turli fan doirasida bilimlarni rivojlantirish uchun o`yin dasturli bilimga yo`naltirilgan klaviatura trenajorlarini yaratish va ularni ta`limda qo`llash boshlang`ich sinf yoshidagi o`quvchilar uchun juda qo`l keladi. Boshlang`ich sinfdagi o`quvchilarning kompyuter o`yinlariga qiziqishi yuqori ekanligini inobatga olib, ularning bu qiziqishlarini bunday dasturlar orqali to`g`ri yo`naltirish mumkin.

Biz taklif etayotgan o`yin dasturli bilimga yo`naltirilgan klaviatura trenajorlarining mohiyati quyidagicha. Misol uchun ingliz tilidan o`quvchilarga turli hayvonlarning nomini yod olish qobiliyatini o`stirish uchun dastur ekranida turli hayvonlarni tutib olishga harakat qilayotgan bola tasvirlansin. Hayvonlarning rasmi namoyon bo`lganda o`quvchi belgilangan vaqt davomida ushbu hayvon nomini ingliz tilida yozishi kerak. Bu vazifani o`quvchi to`g`ri va tez bajarsa, ushbu hayvonni ushlab oladi va keyingi ajoyib hayvonni ushlash uchun harakatni davom ettiradi.

Bu turdagi mashqlarni o'zbek tilida berilgan so'zni ingliz tilida tez yozish, eshitilgan ovozni tez yozish, rasmda ifodalangan buyumning nomini yozish kabi turli xil ko'rinishlarda tashkil etish mumkin.

Bu turdagi klaviatura trenajori o'quvchilarning turli tillarda yod olgan so'zlarini mashq qildirishda juda qo'l keladi.

O'yin dasturli bilimga yo'naltirilgan klaviatura trenajorlarini yaratib, ularni ta'lim jarayonida qo'llash quyidagi imkoniyatlarni beradi:

- O'quvchilarning o'yinlarga bo'lgan qiziqishini to'g'ri yo'naltirish;
- O'quvchilarning klaviaturadan foydalanish tezligini oshirish;
- O'quvchilarning turli tillarni o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirish;
- O'quvchilarni yod olish qobiliyatini o'stirish va ularni mashq qildirish orqali rivojlantirish.

ADABIYOTLAR:

1. "Ta'lim to'g'risida" O'zbekiston Respublikasining Qonuni. Toshkent: Sharq NMK. 1997 yil.
2. M.Aripov, M.Muhammadiyev. Informatika, informasion texnologiyalar. Darslik, T.: TDYuI., 2005 y.
3. F.Nuraliyeva, B.Abdumo'minov. DASTURLASH TILLARI VA ULARNI O'RGANISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI Multidisciplinary Scientific Journal Value 1 Issue pages 309-314